

RAPORT Z MONITORINGU LSR oraz funkcjonowania LGD za 2022 rok

Rekomendacje z warsztatu refleksyjnego
LGD „Korona Sadecka”

Materiał powarsztatowy

Chełmiec, luty 2023 r.

Wstęp

Niniejszy materiał jest zapisem wyników prac uczestników spotkania w ramach warsztatu refleksyjnego, który stanowi element prowadzonej przez LGD „Korona Sądecka” ewaluacji wewnętrznej, której celem jest bieżąca analiza procesu wdrażania (i jego efektów) oraz zmian w otoczeniu LSR LGD „Korona Sądecka”.

W związku ze zobowiązaniem LGD do przeprowadzania każdego roku ewaluacji wewnętrznej – do monitorowania i ewaluacji realizacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (Wytyczne nr 10/1/2022 w zakresie monitoringu i ewaluacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020) Stowarzyszenie – LGD „Korona Sądecka” przeprowadziło warsztat refleksyjny.

Warsztat miał miejsce **20 lutego 2023 r.** i zgromadził członków LGD, w tym członków Zarządu i Rady decyzyjnej, pracowników biura oraz mieszkańców z terenu LGD, tj. gmin Chełmec, Grybów, Kamionka Wielka i Miasta Grybów. Łącznie w warsztacie udział wzięło 17 osób zaangażowanych w debatę na temat procesu wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju LGD Korona Sądecka.

Warsztat prowadzony był w drodze dyskusji w oparciu o dane, które przygotowało biuro LGD. W trakcie warsztatów wypracowano wnioski i rekomendacje oraz sposób ich wykorzystania. Podsumowanie spotkania polegało na zebraniu wszystkich ustaleń dotyczących koniecznych działań do wdrożenia w bieżącym 2023 roku.

Program warsztatu kształtował się następująco:

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

1. Rozpoczęcie warsztatu i przywitanie uczestników.
2. Podsumowanie realizacji planów przyjętych w poprzednim warsztacie refleksyjnym.
3. Prezentacja podsumowująca dotychczasową realizację finansową i rzeczową LSR, funkcjonowanie LGD i biura oraz analiza zmian sytuacji społeczno – gospodarczej obszaru LSR.
4. Dyskusja zorganizowana wokół poniższych pytań:
 - a) Czy realizacja finansowa i rzeczowa LSR przebiegała zgodnie z planem i można ją uznać za zadowalającą?
 - Jeżeli nie to czy poziom realizacji może negatywnie wpłynąć na realizację celów LSR?
 - Jak można wskazać przyczyny odstępstw od planu?
 - Jakie działania można podjąć, by uniknąć ich w kolejnym roku?
 - b) Czy jakość projektów wybieranych we wszystkich obszarach tematycznych jest zadowalająca?
 - W jakich obszarach tematycznych jakość wniosków budzi wątpliwości?
 - Jeżeli nie, to jak odbije się to na realizacji celów LSR?
 - Co można zrobić by podnieść jakość wniosków?
 - c) W jakim stopniu stosowane kryteria wyboru projektów spełniają swoją rolę?
 - Czy są jednoznaczne, obiektywne, czy pozwalają wybrać najlepsze wnioski?
 - Czy wnioskodawcy zgłaszają wątpliwości odnośnie kryteriów, jakie?
 - Co można zrobić by poprawić katalog kryteriów?
 - d) Czy z perspektywy wybieranych projektów realizowane w ramach LSR przedsięwzięcia można nadal uznać za adekwatne względem kluczowych potrzeb społeczności obszaru?
 - Jakie zmiany w sytuacji społeczno – gospodarczej nastąpiły i mogą mieć wpływ na dezaktualizację LSR?
 - Czy widać zróżnicowania potrzeb między poszczególnymi gminami? Jak i jak można na nie zareagować?
 - e) Czy przyjęty system wskaźników sprawdza się i dostarcza wszystkie niezbędne informacje?
 - Czy zbierane dane są wiarygodne, a źródła trafne?
 - Jeśli nie, to jakie zmiany można wprowadzić na tym etapie?
 - f) Czy procedury naboru wyboru i realizacji projektów są przyjazne dla beneficjentów?
 - Jakie zmiany można wprowadzić w procedurach na tym etapie by podnieść ich użyteczność?
 - g) Jaka jest skuteczność działania biura LGD (działań animacyjnych, informacyjno-promocyjnych, doradczych)?
 - h) Jakie zmiany należy wprowadzić w działaniach LGD, by skuteczniej realizowała cele LSR?
 - i) Inne zagadnienia związane z procesem realizacji LSR
5. Podsumowanie spotkania i wypracowanie rekomendacji.

W dalszej części materiału znajduje się zapis wyników pracy warsztatowej.

Należy pamiętać, iż niniejszy materiał ma charakter roboczy, a ujęte w nim zapisy i propozycje stanowią jedynie wstępny zarys i mogą (a nawet powinny) podlegać modyfikacjom w oparciu o refleksje i sugestie uczestników w warsztatach przyszłościowych.

Na wstępie warsztatu przypominano problemy obszaru LGD zdiagnozowane podczas procesu tworzenia i aktualizacji LSR

- 1) Niski poziom wskaźnika przedsiębiorczości
- 2) Wysoki wskaźnik bezrobocia
- 3) Niekorzystna struktura bezrobotnych: ponad połowa nie ukończyła jeszcze 35 roku życia;
- 4) Niska ocena lokalnego rynku pracy przez mieszkańców
- 5) Mały stopień ekonomizacji organizacji pozarządowych
- 6) Niewielka liczba (80) podmiotów gospodarczych – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
- 7) Stosunkowo niewielka liczba miejsc noclegowych
- 8) Mało urozmaicona oferta wydarzeń kulturalnych, organizowanie wydarzeń głównie o tematyce ludowej, nawiązującej do tradycji Sądeckich.
- 9) 45% mieszkańców obszaru LGD niezadowolonych z rozwoju oferty turystycznej na ich terenie.
- 10) Brak wyraźnego centrum ruchu turystycznego, głównego, rozpoznawalnego i wypromowanego produktu turystycznego.
- 11) Baza gastronomiczna – niewielka, mało urozmaicona, mało informacji o lokalach gastronomicznych na portalach informacyjnych i serwisach społecznościowych.
- 12) Słaba promocja oferty turystycznej poza LGD.
- 13) Słabo rozwinięta infrastruktura turystyczna – uzupełniająca pobyt odwiedzających obszar LGD.
- 14) Słaba i mało widoczna współpraca podmiotów z obszaru turystyki w celu wzajemnej promocji i informacji.
- 15) Niewykorzystany potencjał i brak zagospodarowania zbiorników wodnych na terenie LGD.
- 16) Stosunkowo wysoki odsetek ludności korzystającej z pomocy społecznej (15,8%) – średnia dla kraju (8,3%), dla województwa (6,3%).
- 17) Relatywnie wysoka liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne.
- 18) Wzrost liczby mieszkańców kierowanych na leczenie ze względu na problemy alkoholowe. Słaba dostępność do infrastruktury służby zdrowia
- 19) Niezadawalająca liczba miejsc spotkań oraz atrakcyjnych przestrzeni sprzyjających budowaniu relacji i więzi
- 20) Mała rozpoznawalność LGD „KORONA SĄDECKA”.

Określenie celów i ich analiza – czy nadal są aktualne?

Cel ogólny 1: Rozwój i promowanie przedsiębiorczości

Cel ogólny 2. Rozwój turystyki, kultury i rekreacji na obszarze LGD

Cel ogólny 3. Rozwój wysokiej jakości przestrzeni do życia

Określenie grup defaworyzowanych

- osoby bezrobotne,
- młodzież i dzieci,
- seniorzy,
- mieszkańcy obszarów wiejskich

Uczestnicy warsztatu potwierdzili, że cele są nadal aktualne, dają duże możliwości w odniesieniu do zakresów realizowanych projektów.

I część warsztatu

Podsumowanie realizacji planów przyjętych w poprzednim warsztacie refleksyjnym.

Rekomendacje z warsztatu strategicznego z 2022 roku:

- Prowadzenie bieżącego monitoringu, zwłaszcza w zakresie pojawiających się oszczędności.
- Kontynuacja działań związanych z ciągłą promocją dotychczas zrealizowanych projektów.
- Szybkie uruchomienie naborów na projekty infrastrukturalne. Rekomenduje się również, by w miarę możliwości przeprowadzić **nabór na projekty grantowe** – czas wolny; oferta kulturalna (z oszczędności) oraz **na rozwijanie działalności gospodarczej** do końca czerwca 2022.

Realizując powyższe LGD „KORONA SĄDECKA” w 2022 r. podjęła następujące inicjatywy:

- Bieżące uzupełnianie tabeli związanej z tzw. II kamieniem milowym w oparciu o stan oceny wniosków, przesyłany przez SW a także na podstawie ankiet przedkładanych przez beneficjentów – w 2022 r. zrealizowano 4 konsultacje społeczne LSR w zakresie zagospodarowania oszczędności;
- Stały kontakt mailowy i telefoniczny z wnioskodawcami celem monitorowania postępów w realizacji projektów;
- Promocja zrealizowanych projektów w Magazynie Lokalnym Korony Sądeckiej a także podczas ważnych dla lokalnej społeczności;

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

- Przeprowadzenie 2 edycji naborów na zadania grantowe: czas wolny dla dzieci, młodzieży i seniorów oraz oferta kulturalna, a także na rozwijanie działalności gospodarczej;
- Przeprowadzenie 2 edycji naboru na projekty infrastrukturalne;
- Organizacja rajdu rowerowego połączonego z piknikiem rodzinnym oraz koncertu kolęd i pastorałek.

II część warsztatu

Stopień realizacji finansowej i rzeczowej LSR oraz funkcjonowania LGD w 2022 r. został zobrazowany za pomocą tabel, stanowiących załączniki do niniejszego raportu.

Załącznik 1

Kamień milowy

Załącznik 2

Monitoring organizacyjny, techniczny realizacji LSR -2022 rok

Załącznik 3

Monitoring finansowej realizacji LSR

Załącznik 4

Monitoring funkcjonowania LGD

III część warsztatu

Analiza zmian społeczno-gospodarczych obszaru LGD została dokonana w oparciu o załącznik nr 5 opracowany na podstawie danych GUS.

IV część warsztatu – Dyskusja uczestników.

PYTANIA WARSZTATOWE WRAZ Z ODPOWIEDZIAMI

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

1.	Czy realizacja finansowa i rzeczowa LSR przebiegała zgodnie z planem i można ją uznać za zadowalającą?	Z uwagi na blokowanie przez SW naborów na infrastrukturę, stanowiących największą pozycję w budżecie, następnie odmowy przyznania pomocy dla 4 z 5 wnioskodawców, LGD nie zrealizowało planu szybkiego zagospodarowania środków na infrastrukturę. Ponowny nabór został ogłoszony w grudniu 2022 r. Obecnie dokumentacja czeka na ocenę w SW. Ogłoszone w marcu nabory na zadania grantowe, z uwagi na rezygnację grantobiorców, zostały powtórzone w październiku 2022 r. Obecnie projekt grantowy dot. oferty kulturalnej oraz czasu wolnego dla dzieci, młodzieży i seniorów jest po pierwszych uzupełnieniach. W lutym 2022 r. LGD złożyła w SW wniosek na realizację operacji własnej. We wrześniu SW odmówił przyznania pomocy. Informacje o zamiarze realizacji operacji własnych, po modyfikacji, zostały przez LGD opublikowane w grudniu 2022 r. Ocenie 3 wnioski o wybór są na etapie oceny w SW. Wybrany w ramach naboru na rozwijanie działalności gospodarczej, ogłoszonego w kwietniu 2022 r., wnioskodawca zrezygnował z realizacji projektu. Kolejny na liście nie zagospodarował całej puli z naboru. Stąd w ramach oszczędności, w grudniu 2022 r. ogłoszony kolejny.
----	--	---

Pytania uzupełniające:

a)	<i>Jeżeli nie to czy poziom realizacji może negatywnie wpłynąć na realizację celów LSR?</i>	Z danych zebranych przez LGD na koniec 2022 wynika, iż poziom realizacji finansowej i rzeczowej LSR nie wpłynie negatywnie na realizację celów LSR. Może jednak wpłynąć na osiągnięcia kamienia milowego. Obecny poziom zakontraktowania środków to 75%. Natomiast do 30 czerwca 2023, poziom ten powinien wynosić 85%.
b)	<i>Jakie można wskazać przyczyny odstępstw od planu?</i>	Przesuwanie terminów naboru przez SW, zwłaszcza na duże projekty infrastrukturalne, zmiana stanowiska SW w zakresie interpretacji wskaźników (to, co podlegało wsparciu w poprzednich latach, obecnie takiemu wsparciu nie podlega), obecna sytuacja społeczno-gospodarcza. Należy na bieżąco monitorować sytuację.

c)	<i>Jakie działania można podjąć, by uniknąć ich w kolejnym roku?</i>	- stały telefoniczny kontakt z wnioskodawcami; -bieżący monitoring postępu rzeczowego i finansowego.
----	--	---

2.	W jakim stopniu jakość składanych projektów wybieranych we wszystkich obszarach tematycznych wpływa na osiągnięcie wskaźników w zaplanowanym czasie?	Składane do LGD projekty reprezentują różny stopień przygotowania do realizacji zadania/inwestycji. To przekłada się na ilość uzupełnień kierowanych do wnioskodawców. Niemniej jednak uczestnicy warsztatu zauważyli, że często ilość i charakter uzupełnień zależą od osoby oceniającej – brak tym samym precyzyjnych wytycznych związanych z przygotowaniem wniosku czy biznesplanu, co skutkuje indywidualnymi interpretacjami. Uwagi takie były zgłaszane pracownikom biura w czasie bezpośrednich spotkań z wnioskodawcami. Ponadto pracownicy LGD zauważyli, że wnioskodawcy – zwłaszcza w zakresie podejmowania działalności – coraz częściej podejmują się samodzielnego pisania wniosków, co należy uznać za pozytywne zjawisko.
----	--	--

Pytania uzupełniające:

a)	<i>W jakich obszarach tematycznych jakość wniosków jest zadowalająca, a w których budzi wątpliwość?</i>	LGD obserwuje dwa rodzaje wnioskodawców: 1) Wnioskodawcy korzystający z firm konsultingowych w celu przygotowania dokumentacji aplikacyjnej; 2) Wnioskodawcy, którzy samodzielnie opracowują dokumentację aplikacyjną. Wnioski przygotowywane przez firmy bardzo często zawierają więcej błędów i pisane są nieadekwatnie do zakresu projektu.
b)	<i>Jeżeli jakość w pewnych obszarach budzi wątpliwość, czy może odbić się na realizacji celów LSR?</i>	Jak wskazano wyżej, w ocenie uczestników warsztatu, realizacja celów LSR nie jest zagrożona. Pojawiają się natomiast obawy związane z pełnym wykorzystaniem środków w przypadku pojawiających się oszczędności oraz z osiągnięciem kamienia milowego, w związku z dodatkowymi środkami.
c)	<i>Co można zrobić by podnieść jakość wniosków?</i>	1. Uświadamiać wnioskodawców o negatywnych praktykach stosowanych przez firmy konsultingowe, zwracanie im uwagi na to, aby dokładnie sprawdzali efekty pracy firmy.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

	2. Wydłużyć (jeżeli sytuacja na to pozwala) okres składania wniosków, co może przełożyć się na większe możliwości konsultacji.
--	--

3.	W jakim stopniu stosowane kryteria wyboru projektów spełniają swoją rolę?	Największe wątpliwości w ocenie Rady oraz pracowników wzbudza kryterium „innowacyjność” – często przyznanie punktacji zależy od umiejętnego uzasadnienia. Natomiast za najbardziej wartościowe uznaje się „realizacja potrzeb lokalnej społeczności przy jednoczesnym wykorzystaniu lokalnych potencjałów” oraz „zintegrowanie zasobów”. Zmiana kryterium „korzystanie z doradztwa” sprawiła, że pracownicy mogli udzielać konsultacji do wypełnionych dokumentów (wniosek, biznesplan, fiszka projektowa) a nie do zarysu projektu. Problematiczne pozostaje natomiast uczestniczenie w konsultacjach wnioskodawcy a nie osoby piszącej wniosek. Negatywnie ocenić należy również podejście większości wnioskodawców – chcą uczestniczyć w konsultacjach tylko po to by otrzymać punkt na etapie oceny.
----	---	--

Pytania uzupełniające:

a)	Czy są jednoznaczne, obiektywne, czy pozwalają wybrać najlepsze wnioski?	Kryteria wyboru projektów są jednoznaczne, obiektywne i pozwalają wybrać najlepsze wnioski. Jak wskazano wyżej pewne wątpliwości pojawiają się w stosunku do kryterium „innowacyjność”. Uczestnicy warsztatu ponownie poddali ocenie problematyczne kryterium, stwierdzając, że jego zmiana na obecnym etapie nie jest pożądana. Natomiast można zastanowić się nad określeniem całkowicie nowego podejścia do innowacji na przyszły okres programowania. Ponadto warto na przyszłość – rozważyć wprowadzenie kryterium uznaniowego, które byłoby ogólną oceną projektu np. w wymiarze jego wpływu na rozwój społeczno-gospodarczy obszaru.
b)	Czy wnioskodawcy zgłaszają wątpliwości odnośnie kryteriów, jakie?	Wnioskodawcy nie zgłaszali wątpliwości odnośnie kryteriów wyboru.

c)	<i>Co można zrobić, żeby poprawić katalog kryteriów?</i>	Kryteria winny być poddawane stałemu procesowi monitoringu i ewaluacji. Zmienia się bowiem rzeczywistość społeczno-gospodarcza, a kryteria winny za nią podążać.
----	--	--

4.	W jakim stopniu wybierane projekty realizowane w ramach LSR przyczyniają się do osiągnięcia celów LSR i w jakim stopniu przyczyniają się do odpowiadania na potrzeby społeczności z obszaru LGD?	Wybrane projekty przyczyniają się do osiągnięcia celów LSR, tym samym stanowią odpowiedź na potrzeby lokalnej społeczności z obszaru LGD. Każdy wnioskodawca we wniosku wskazuje i uzasadnia, iż jego projekt odpowiada na potrzeby lokalnej społeczności, które wskazane są w LSR.
----	--	---

Pytanie uzupełniające:

a)	<i>Jakie zmiany w sytuacji społeczno-gospodarczej nastąpiły i mogą mieć wpływ na dezaktualizację LSR?</i>	Przede wszystkim wysoka inflacja i towarzyszący jej znaczący wzrost cen, a tym samym kosztów utrzymania firm, obiektów infrastrukturalnych czy miejsc pracy
b)	<i>Czy widać zróżnicowania potrzeb między poszczególnymi gminami? Jak i jak można na nie zareagować?</i>	Potrzeby są zróżnicowane, bowiem różna jest sytuacja społeczno-gospodarcza poszczególnych gmin. Dane statystyczne obrazujące sytuację społeczno-gospodarczą w poszczególnych gminach stanowią załącznik do niniejszego raportu. W bieżącym roku SW zaakceptował procedury dot. tworzenia koncepcji Smart Villages, które stanowią szansę na przygotowanie kluczowych z punktu widzenia danego obszaru kierunków rozwoju.

5.	Czy przyjęty system wskaźników dostarcza wszystkie potrzebne informacje niezbędne do określenia skuteczności interwencyjnej strategii?	Przyjęty system wskaźników dostarcza wszystkie potrzebne informacje niezbędne do określenia skuteczności interwencyjnej strategii. Niemniej jednak nie ukazuje wartości dodanej Lidera.
----	--	---

Pytania uzupełniające:

a)	<i>Czy zbierane dane są wiarygodne, a źródła trafne?</i>	Dane zbierane przez LGD są wiarygodne, poparte stosowną dokumentacją.
----	--	---

b)	<i>Jeśli nie to jakie zmiany można wprowadzić na tym etapie?</i>	Brak uwag.
----	--	------------

6.	Czy procedury naboru wyboru i realizacji projektów są przyjazne dla beneficjentów?	Minusem jest długi czas oczekiwania od momentu złożenia wniosku w LGD do podpisania umowy. Jest to uciążliwe zwłaszcza dla osób chcących założyć firmę, jak i już istniejących przedsiębiorców.
----	--	---

Pytanie uzupełniające:

a)	<i>Jakie zmiany można wprowadzić w procedurach na tym etapie by podnieść ich użyteczność?</i>	U schyłku obecnego okresu programowania zmiany w procedurach nie są zasadne.
----	---	--

7.	Jaka jest skuteczność działania biura LGD (działań animacyjnych, informacyjno-promocyjnych, doradczych)?	Działania animacyjne, informacyjno-promocyjne, doradcze docierają do wszystkich mieszkańców obszaru LGD. LGD precyzyjnie określiło kanały informacyjne przekazując informacje do wszystkich mieszkańców obszaru LGD. W ocenie LGD oraz mieszkańców najbardziej skutecznym narzędziem komunikacji jest Magazyn Lokalny Korony Sądeckiej. Niestety LGD nie dysponuje już środkami na jego wydawanie. Dodatkowo raj rowerowy, piknik rodzinny i koncert kolęd pozwoliły na dotarcie z informacją do szerokiego grona odbiorców.
----	--	--

8.	a) Jakie zmiany należy wprowadzić w działaniach LGD, by skuteczniej realizowała cele LSR?	LGD jest ograniczona środkami finansowymi, więc żadne działanie nie odbędzie się bez wzrostu nakładów a to wydaje się być nierealne. Tymczasem na obecnym etapie zasadna by była ciągła promocja zrealizowanych projektów np. wywiady z beneficjentami publikowane w Magazynie Lokalnym. Być może należy poszukać innych źródeł finansowania działań promocyjnych w okresie przejściowym.
----	---	---

9.	Inne zagadnienia związane z procesem realizacji LSR	Obawę LGD budzi długi proces oceny wniosków, często zakończony odmową przyznania pomocy, co przy końcu obecnego okresu programowania może skutkować brakiem realnych możliwości na
----	---	--

		zagospodarowanie oszczędności.
10	Sposób wykorzystania rekomendacji	Prowadzenie bieżącego monitoringu, promocja projektów na stronach www oraz podczas imprez, lobbying wśród krajowych i regionalnych decydentów w zakresie zwiększenia wsparcia na Leadera/pozyskiwanie środków innych niż EFROW.

V część warsztatu – Rekomendacje.

Warsztat refleksyjny pokazał, jak wartościowe mogą być opinie mieszkańców obszaru LGD, w tym wnioskodawców i beneficjentów, członków LGD, członków Zarządu, Rady, pracowników biura LGD. Plany na przyszłość: **prowadzenie bieżącego monitoringu**, zwłaszcza w zakresie pojawiających się oszczędności. Ponadto warto kontynuować działania związane z **ciągłą promocją dotychczas zrealizowanych projektów**. Z uwagi na wprowadzenie kamienia milowego należy być w stałym kontakcie z SW, w zakresie postępów w ocenie wniosków przekazanych w ramach zakończonych naborów końcem stycznia 2023 r. Rekomenduje się również, by w I lub II kwartale br. przeprowadzić nabór w zakresie przygotowania koncepcji SV, a w przypadku oszczędności również na premie, z uwagi na stałe zapotrzebowanie w tym zakresie.

Opracowanie: Monika Turek